

Image by Gerd Altmann - Pixabay

**STRATEŠKI AKCIONI PLAN
ZA JAČANJE KULTURNIH I KREATIVNIH INDUSTRIJA U GRADU
SARAJEVU 2022.-2026.**

sa fokusom na muzeje i filmsku industriju

-PRIJEDLOG-

Sarajevo, april 2022.

Ovaj dokument je pripremljen uz stručnu ekspertizu eksperta angažovanog od strane Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA, implementatora projekta „ChIMERA za urbanu održivost – ChIMERA PLUS” u Bosni i Hercegovini.

„ChIMERA PLUS” projekat realizuje se u okviru EU MED programa, a njegov osnovni cilj je ojačati sektore kulturnih i kreativnih industrija promocijom koncepta održivog urbanog razvoja koristeći inovativne metode i alate. Vodeći partner projekta je Regija Friuli Venezia Giulia – Odjel za kulturu i sport (Italija), a ostali partneri na projektu su Kreativni klaster Apulia (Italija), Općina Nova Gorica (Slovenija), SARGA – Vlada Aragona (Španija), te Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA (BiH).

Projektom je planirano da se u Bosni i Hercegovini aktivnosti realizuju u gradu Sarajevu te da se u prvom redu tretiraju muzeji i filmska industrija, kao izuzetno važni segmenti kulture i brenda Grada.

Na osnovu prethodno urađene Analize potreba kulturnih i kreativnih industrija u Gradu Sarajevu, održanih sastanaka sa formiranom Lokalnom interesnom grupom koju čine predstavnici kulturnih i kreativnih industrija (muzeja i filmske umjetnosti), IT industrije, lokalne i regionalne vlasti, nevladinog sektora i eksperata iz predmetne oblasti, urađen je Strateški akcioni plan za jačanje kulturnih i kreativnih industrija Grada Sarajevu 2022.-2026, sa fokusom na muzeje i filmsku industriju.

Ovaj dokument doprinosi i definisanom cilju aktivnosti: „Jačanje sektora kulturnih i kreativnih industrija kreiranjem novih, pametnih, zelenih i urbano-održivih sadržaja u područjima oko muzeja Grada Sarajevu, kako bi ih učinili atraktivnijim za građane i turiste.

1. URBANA ODRŽIVOST I PRISTUP

Današnji gradovi mjesta su masovne proizvodnje i potrošnje i primarni su pokretači ekonomije. Dobrim prostornim planiranjem mogu se smanjiti negativni uticaji korištenja urbanog zemljišta, te povećati efikasnost u pružanju usluga. Planirani, namjenom izmiješani i kompaktni gradovi generalno nude bolje životne uslove, koristeći se niskim nivoima resursa i praveći manje emisije na okoliš.

Pandemija uzrokovana korona virusom (COVID-19) uticala je na opredjeljenje gradskih planera za okolišno prihvatljive obrasce planiranja u godinama koje dolaze. Uslovi koje je pandemija donijela, gdje su građani spriječeni putovati ili posjećivati veća okupljanja, usmjerila je njihovu aktivnost na otvorene gradske površine. S druge strane, ograničen rad kulturnih institucija, otvorio je mogućnost da njihovi vanjski prostori ponude sadržaje građanima.

Urbana održivost je proces integralnog prilagođavanja brojnih pitanja unutar i izvan urbanih cjelina, kao što su ekonomska pitanja (npr. pitanja ekonomske pravičnosti), socijalna pitanja (pitanja otpornosti na klimatske promjene), okolišna pitanja (smanjenje zagađenosti zraka) i upravljačka pitanja (npr. omogućavanje aktivne uloge građana u provedbi urbanih funkcija). (Prema UN-Habitat and DFID, 2002; IBRD and World Bank, 2018.).

Kulturne i kreativne industrije (KKI) imaju važnu ulogu u urbanoj održivosti. Muzeji, galerije, festivali, muzički događaji, teatar, itd. imaju izuzetno važnu ulogu u turističkoj ponudi grada. Veliki je potencijal kulturnih i kreativnih industrija, ne samo na društveni i kulturni razvoj, nego i na ekonomsku raznolikost i inovacije. Postoji potreba da se integriraju i planiranju aktivnosti kulturnih i kreativnih industrija sa drugim urbanim aktivnostima i sadržajima kako bi se doprinijelo urbanoj održivosti.

2. KULTURNE I KREATIVNE INDUSTRIJE ZA URBANU ODRŽIVOST U SARAJEVU

Muzeji u Sarajevu, kao jedan od sektora kulturne i kreativne industrije, imaju aktivnu ulogu u kreiranju urbane održivosti. Filmska industrija predvođena Sarajevo Film Festivalom (SFF) je uspješna ekonomska industrija u Sarajevu, ali i generalno u Bosni i Hercegovini. Razvila je cijeli lanac kulturnih vrijednosti i gradi pozitivnu sliku Bosne i Hercegovine i Grada Sarajevo.

Informaciono-tehnološka (IT) industrija je najuspješnija i najprofitabilnija grana bosanskohercegovačke ekonomije, sektor koji ubrzano raste u zadnjih deset godina i koji je promijenio interakciju i komunikaciju ljudi i poslovanja.

Projekti pametnih gradova (Smart City) se implementiraju u Sarajevu gdje je moguće pratiti mjerenja kvalitete zraka, sistem pametne javne rasvjete, sisteme gradskog saobraćaja i druge parametre.

Navedene ekonomske industrije mogu biti povezane sa muzejima u promociji muzejskih sadržaja kroz različite pametne (smart) platforme.

3. POTREBE U SEKTORU KULTURNIH I KREATIVNIH INDUSTRIJA – MUZEJI I FILMSKA INDUSTRIJA

Muzeji u Sarajevu planirani su i građeni gotovo isključivo sa osnovnom namjenom, sa malo komercijalnih sadržaja. Većina muzeja smještena je u užem gradskom jezgru na vrlo atraktivnim lokacijama. Muzejske aktivnosti i sadržaji uglavnom su smješteni u objektima muzeja, dok su otvoreni vanjski prostori gotovo bez sadržaja ili nedovoljno osmišljeni.

Sverastuća potreba Sarajeva za urbanom održivošću upućuje na potrebu da se vanjski prostori oko muzeja sagledaju, analiziraju, te da im se uvedu sadržaji koji će muzejske aktivnosti proširiti i na ove prostore ili sadržaje koji će unijeti nove kvalitete u urbani prostor.

Užurbani život u gradovima gdje građani, zbog nedostatka vremena, nemaju mogućnost odlaziti na udaljena izletišta, opredjeljuju građane da prostore za relaksaciju ili odmor u prirodnom okruženju potraže u urbanim sredinama. Takvi zeleni otoci mogu biti prostori oko muzeja, koji mogu ponuditi nove sadržaje doprinoseći urbanoj održivosti.

Muzeji nemaju kapacitete da sami iznesu aktivnosti koje doprinose urbanoj održivosti, te bi im u tom smislu trebala podrška multidisciplinarnu Radna grupa, sačinjene od stručnjaka različitih profila kao što su: arhitekti, urbaniste, konzervatori, historičari umjetnosti, umjetnici, ekonomisti i ekolozi. Takva Radna grupa bi imala snagu i kapacitet da unese promjene u prostore. Radna grupa za urbanu održivost trebala bi dobiti podršku od donosilaca odluka na lokalnom nivou, jer finansiranje aktivnosti Radne grupe može biti problem za muzeje pojedinačno. Ova multidisciplinarna Radna grupa može djelokrug djelovanja proširiti na više muzejskih prostora, praveći mrežu održivih prostora.

Muzeji, generalno govoreći, su podkapacitirani i potrebno je jačati njihove kapacitete podizanjem kvaliteta edukacije i uvodeći cjeloživotno učenje. Fokus treba biti na unapređenju upravljanja, ljudskih resursa, uvođenja komercijalnih sadržaja kulturoloških sadržaja, tržišta i zakonodavnog okvira, finansiranja kulturnih i kreativnih industrija (finansiranje projekata, finansiranje kroz javno-privatno partnerstvo, novi razvojni koncepti). Kontinuirani lični i profesionalni razvoj uposlenika u sektoru kreativnih i kulturnih industrija je posebno važan. Ovaj sektor karakteriziraju inkorporiranost umjetnosti, znanja, vještina, kulture, kreativnosti, inovativnost i intelektualnog vlasništva.

U Kantonu Sarajevo, u sektoru kreativnih i kulturnih industrija, djeluje veliki broj iznimno motivisanih menadžera, umjetnika i kreativaca, ali i veliki broj uposlenika kojima nedostaje motivisanosti da doprinesu napretku institucija iz kojih dolaze. Generalno govoreći, sve institucije kulture zahtijevaju političku i administrativnu podršku. Ni država, niti kantoni, pa ni lokalna vlast ne provode kontinuiranu podršku ovim institucijama. Zbog nemogućnosti regulacije stalnog izvora finansiranja, veliki broj kulturnih institucija se nažalost zatvara.

U cilju sagledavanja postojećeg stanja, te realnih potreba muzeja Grada Sarajeva, te povezanih sektora kulturnih i kreativnih industrija, urađena je analiza stanja, te održane radionice na kojima su svoje potrebe iskazali predstavnici sljedećih institucija: Historijski muzej BiH, Zemaljski muzej BiH, Gradski muzeji Sarajevo (Olimpijski muzej Sarajevo, Muzej Bistrička stanica, Muzej Vijećnica, Muzej savremene umjetnosti ARS AEVI), Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH:

- a) **Olimpijski muzej Sarajevo** ima potrebu da se postojeća rasvjetna infrastruktura zamijeni pametnom rasvjetom koja je ekonomičnija, ekološki prihvatljivija i održiva. Također, iskazana je potreba povezivanja na „smart“ platformama gdje bi se njihovi sadržaji adekvatnije promovisali u javnosti.
- b) **Muzej Bistrička stanica** ima potrebu za promocijom sadržaja, ali i kreiranjem novih kulturnih i društvenih događaja u i oko ovog prostora.
- c) **Muzej Vijećnica** bi mogao povezivati i promovisati sadržaje drugih muzeja izlaganjem i promocijom istih u svojim prostorijama, ali i putem online platforme. Korisnici bi mogli odabrati tematsku oblast za koju su zainteresovani, a aplikacija bi pokazivala u kojem muzeju je taj sadržaj dostupan. Gradska Vijećnica ima veliki broj rasvjetnih tijela koje je potrebno zamijeniti pametnom javnom rasvjetom koja bi imala višestruku korist u ostvarivanju ušteta.

- d) **Historijski muzej BiH** iskazao je potrebu za razvojem koncepta muzejske četvrti u obližnjem prostoru muzeja, obzirom na fizičku blizinu Zemaljskog muzeja BiH kroz kreiranje novih prostornih i konceptualnih sadržaja između i oko muzeja, izmještanje sadržaja muzeja u vanjski otvoreni prostor, otvoreno kino u muzejskim prostorima i povezivanje sa programskim sadržajima Sarajevo Film Festivala, korištenje prostora oko Marijin Dvora za kreativni hub, pozicioniranje i promociju zaboravljenih spomenika za privlačenje posjetitelja, izgradnju punionica za električne automobile posjetitelja koji mogu puniti vozila dok posjećuju muzej, i sl.
- e) **Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH** iskazao je potrebu za promovisanjem muzejskog sadržaja izvan samog muzeja, u pješačkim zonama oko muzeja, kroz tematske izložbe, info table i panoje kako bi se povećala vidljivost muzeja i interes javnosti, potom građevinske intervencije na restauraciji muzeja, uređenje muzejske bašte, izradu održivog biznis modela za finansiranje aktivnosti muzeja, osmišljavanje sadržaja u ulicama koje nose nazive poznatih pisaca.
- f) **Zemaljski muzej BiH** ima potrebu da pripadajući vanjski prostor muzeja unaprijedi uvođenjem novih sadržaja edukativnog i ugostiteljskog karaktera. Postoji potreba za uređenjem i uvođenjem novih funkcionalnih zona unutar botaničkog vrta i novim tretmanom vanjskih površina, u smislu nove organizacije mobilijara i iluminacije, te ogledne prakse korištenja obnovljivih izvora energije.

Zajedničke potrebe aktera kulturnih i kreativnih industrija (muzeji i filmska industrija)

- a) izgradnja punionica za električna vozila oko muzeja s ciljem privlačenja građana da posjete muzej dok pune svoja električna vozila,
- b) organizacija izložbi radova umjetnika koji se bave održivošću i zaštitom okoliša,
- c) postavljanje zelenih fasada i krovova, te solarnih klupa na kojima bi posjetioci mogli puniti svoje telefone,
- d) promocija kupovine Muzejskog bona koji bi omogućavao posjetu svim muzejima Grada Sarajevo, te paket karti (projekcije filma + posjeta muzeju), kao i simboličnih poklona kupovinom mjesečnih ili godišnjih karata za posjetioce muzeja/filma u vidu besplatne vožnje e-biciklom ili e-skuterom i sl.,
- e) mogućnost prezentovanja ideja za urbani održivi razvoj kroz kreativni „Mind Labs“,
- f) izrada platforme za predstavljanje sadržaja svih muzeja sa opcijom brze i jednostavne online kupovine ulaznica,
- g) razvoj e-kulture,
- h) finansijska podrška za implementaciju rješenja urbane održivosti: pametna/smart javna rasvjeta, pametne/smart platforme, obnova postojeće infrastrukture, uvođenje zelenih rješenja,
- i) jača i organizovana politička i administrativna podrška,
- j) izrada finansijske analize tj. finansijska procjena svakog muzeja pojedinačno u smislu postojećeg stanja, te uspostave održivog finansijskog modela upravljanja u predstojećem periodu,

- k) saradnja sa drugim zemljama u regionu i Evropi kroz projekte koje finansira EU, te razmjena znanja i iskustava.

Potrebe vezane za uključivanje građana:

- a) organizovanje radionica u kojima bi građani bili aktivno uključeni, kao i poticanje volonterizma
- b) uvođenje participativnog pristupa lokalnom urbanom održivom planiranju
- c) uvođenje online anketa u kojima bi građani iznosili svoje mišljenje o kulturnim događajima i sadržajima
- d) uvođenje obrazovanja o kulturnim i kreativnim industrijama u školske i univerzitetske programe

4. STRATEŠKI CILJEVI AKCIONOG PLANA

Izradi akcionog plana prethodilo je prikupljanje podataka, sektorska analiza, održavanje radionica sa relevantnim akterima i uspostava saradnje sa Gradom Ljubljanom u Sloveniji, čija je Javna ustanova Ljubljanski grad podijelila iskustva u implementaciji aktivnosti i mjera urbane održivosti prilikom obnove srednjovjekovnog grada Ljubljane. Ovu instituciju osnovao je Grad Ljubljana i većinom se finansira iz budžeta Grada Ljubljane.

Na osnovu navedenih istraživanja i inputa, definisani su osnovni problemi sa kojima se muzeji susreću. Grupisani su u slične kategorije (Tabela 1.1), te bazirajući se na njima, uspostavljeni su ključni ciljevi za razvoj i unapređenje. Na osnovu identificiranih problema i definisanih ciljeva, aktivnosti koje treba preduzeti, podijeljene su po prioritetima i zaduženjima:

CILJ 1

Uspostava partnerstava i uključivanje javnosti u kreiranje sadržaja i preporuka

CILJ 2

- Smanjenje i optimalno korištenje energije;
- Upravljanje otpadom i upotreba ekološki prihvatljive ambalaže;
- Opremanje infrastrukturnim sadržajima i opremom koja će omogućiti prateće upotrebe resursa;
- Pametno upravljanje podacima.

CILJ 3

Integracija vanjskih dijelova muzeja dizajniranjem novih sadržaja, uvođenjem mogućih zelenih rješenja i pametne urbane opreme.

CILJ 4

- Održiva urbana mobilnost kreiranjem sadržaja i infrastrukture koja će omogućiti bolju pristupačnost lokacijama;

- Promocija ekološki prihvatljivih oblika saobraćaja (bicikli, e-bicikli, romobili, električna vozila);
- Poticaji za ekološki prihvatljivu mobilnost;
- Pristup za sve – Uklanjanje barijera i kreiranje sadržaja koji omogućavaju pristup osobama sa umanjnim tjelesnim sposobnostima, kao i ljudima sa invaliditetom.

CILJ 5

Podizanje kapaciteta uposlenika, edukacija i promocija

5. KLJUČNI RAZVOJNI PROGRAM

Mjere i aktivnosti organizovane su u pet definisanih programskih područja kojima se nastoje postići zadati ciljevi. Za svako programsko područje, definisane su mjere i aktivnosti koje trebaju biti provedene i date su u tabeli 1.1.

Tabela 1.1. Programska područja za održivi urbani razvoj kulturnih institucija u Sarajevu
Programska područja i mjere za razvoj urbane održivosti 1.1

PROGRAMSKO PODRUČJE	AKTIVNOSTI
Razvoj partnerstva	1.1. Formiranje radne grupe 1.2. Programi uključivanja javnosti i kreiranje sadržaja 1.3. Uspostava formalnih partnerstava za kulturno-turističke atrakcije 1.4. Programi za škole
Energijska efikasnost, upravljanje otpadom i povezivanje na smart platforme	2.1. Mjere energijske efikasnosti 2.2. Optimalno korištenje energije 2.3. Upotreba pametnih (smart) platformi 2.4. Recikliranje otpada 2.5. Eco&Bio&Green procedure i principi
Vanjski prostori – novi muzejski sadržaji	3.1. Dizajn otvorenih površina oko muzeja 3.2. Novi sadržaji 3.3. Nabavka opreme i mobilijara 3.4. Urbana zelena rješenja
Održiva urbana mobilnost, pristupačnost i sigurnost	4.1. Infrastruktura za parkiranje i punjenje (bicikla, električna vozila) 4.2. Promocija pješaćenja 4.3. Nabavka opreme i uklanjanje barijera za osobe sa invaliditetom, kreiranje sadržaja za osobe sa umanjnim sposobnostima 4.4. Nabavka opreme i uspostava protokola za osiguravanje sigurnosti 4.5. Razvoj e-kulture

Edukacija i promocija

5.1. Edukacija osoblja/uposlenika

5.2. Razvoj novih kurikuluma za razvoj i interpretaciju novih sadržaja

5.3. Promocija

6. PLAN IMPLEMENTACIJE AKTIVNOSTI I VREMENSKI RASPORED

Cilj 1	Razvoj partnerstava					
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
1.1.	Uspostava Radne grupe za urbanu održivost	Multidisciplinarno stručno tijelo za pitanja urbane održivosti u oblasti kulturne i kreativne industrije	Grad Sarajevo	Ministarstvo kulture i sporta Katona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo, Muzeji, kulturne institucije, Univerzitet u Sarajevu	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog ili državnog nivoa
1.2.	Uključivanje javnosti u kreiranje sadržaja i odlučivanje	Programi i sadržaji koji odgovaraju potrebama građana	Kulturne institucije	Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo, općine	Dugoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva
1.3.	Uspostava formalnih partnerstava za kulturno-turističke atrakcije	Lanac vrijednosti u oblasti kulturnih i kreativnih industrija	Kulturne institucije	Ministarstvo kulture i sporta Katona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo, Muzeji, kulturne institucije, Univerzitet u Sarajevu, regionalni i transnacionalne institucije kulture	Srednjoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva

1.4.	Povezivanje predškolskih i školskih institucija sa muzejima	Programi za škole, predškolske ustanove i univerzitet	Kulturne institucije	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, JU Djeca Sarajeva, Ministarstvo obrazovanja Kantona Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu	Dugoročna aktivnost	
Cilj 2	Energijska efikasnost, upravljanje otpadom i povezivanje na pametnim/smart platformama					
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
2.1.	Implementacija mjera energijske efikasnosti	Energetski obnovljeni objekti, uvedena smart rasvjeta	Kulturne institucije	Grad Sarajevo, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog planiranja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, općine Kantona Sarajevo	Dugoročna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet Grada Sarajevo - Budžet Kantona Sarajevo - Budžeti općina Kantona Sarajevo - Međunarodne organizacije (npr. UNDP)
2.2.	Pametno/smart upravljanje energijom i resursima	Optimalno korištenje energije	Kulturne institucije	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog planiranja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, općine Kantona Sarajevo	Srednjoročna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet Kantona Sarajevo - Budžeti općina Kantona Sarajevo

						- Međunarodne organizacije (npr. UNDP)
2.3.	Uključivanje na pametne (smart) platforme	Monitoring, evaluacija i planiranje resursa i aktivnosti	Kulturne institucije	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog planiranja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, općine Kantona Sarajevo	Srednjoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva
2.4.	Odgovorno upravljanje otpadom	Recikliranje otpada	Kulturne institucije	KJKP RAD, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo	Srednjoročna aktivnost	-
2.5.	Uvođenje Eko&Bio&Green procedura i principa	Upotreba ekološki prihvatljive ambalaže	Kulturne institucije	KJKP RAD, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Fond za zaštitu okoliša FBiH	Srednjoročna aktivnost	Fond za zaštitu okoliša FBiH
Cilj 3	Vanjski prostori – novi muzejski sadržaji					
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
3.1.	Planiranje sadržaja otvorenih površina oko muzeja	Održivi dizajn otvorenih površina	Radna grupa za urbanu održivost	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH Državno ministarstvo	Srednjoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili

						entitetskog i državnog nivoa
3.2.	Uvođenje komercijalnih sadržaja u i oko muzeja	Ugostiteljski sadržaji, suvenirnice, izdavačka djelatnost	Kulturne institucije	Radna grupa za urbanu održivost	Srednjoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
3.3.	Opremanje vanjskih otvorenih prostora muzeja	Nabavka opreme i mobilijara	Kulturne institucije	KJKP Park, KJKP RAD, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo	Kratkoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
3.4.	Planiranje i uređenje zelenih površina i vegetacije	Urbana zelena rješenja	Radna grupa za urbanu održivost	KJKP Park, KJKP RAD, Ministarstvo komunalne privrede Infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo	Kratkoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
Cilj 4	Održiva urbana mobilnost, pristupačnost i sigurnost					
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
4.1.	Implementacija ekološki prihvatljive urbane mobilnosti	Infrastruktura za parkiranje i punjenje (bicikla, električna	Grad Sarajevo	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog

		vozila, solarni punjači)		Sarajevo, Fond za zaštitu okoliša FBiH		nivoa, Fond za zaštitu okoliša FBiH
4.2.	Promocija koncepta pješaćenja	Programi pristupa za pješake	Grad Sarajevo	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Fond za zaštitu okoliša FBiH	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa, Fond za zaštitu okoliša FBiH
4.3.	Omogućavanje pristupa i korištenja muzeja i muzejskih sadržaja osobama sa invaliditetom; kreiranje sadržaja za osobe sa umanjenim sposobnostima	Nabavka opreme i uklanjanje barijera za pristup muzejima osobama sa invaliditetom Nabavka opreme i uspostava protokola za osiguravanje sigurnosti	Nadležne institucije (općine)	Općine	Srednjoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa, Fond za zaštitu okoliša FBiH

Cilj 5		Edukacija i promocija				
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
5.1.	Jačanje ljudskih kapaciteta kulturnih institucija	Edukacija osoblja	Grad Sarajevo	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
5.2.	Razvoj novih kurikuluma za razvoj i interpretaciju novih sadržaja kulturnih i kreativnih industrija	Ojačani kapaciteti institucija	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH	Obrazovne institucije	Srednjoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
5.3.	Promocija formalnih partnerstava za kulturno-turističke atrakcije	Kreirana dugoročna partnerstva	Kulturne institucije	Turističke agencije/organizacije	Dugoročna aktivnost	-

Cilj 1	Razvoj partnerstava					
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
1.1.	Uspostava Radne grupe za urbanu održivost i umrežavanje institucija	Radno tijelo koje stručno odgovara na potrebe muzeja u oblasti urbane održivosti	Grad Sarajevo	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo, Muzeji, kulturne institucije, Univerzitet u Sarajevu, Filmska industrija	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Zbog nedovoljnih kapaciteta muzeja u Sarajevu da samostalno implementiraju aktivnosti urbane održivosti, potrebno je formirati Radnu grupu za urbanu održivost čiji će djelokrug djelovanja biti takav da će moći odgovoriti specifičnim potrebama muzeja u Sarajevu. Radnu grupu za urbanu održivost trebaju sačinjavati stručnjaci iz oblasti urbanizma, arhitekture, ekologije, ekonomije, IT stručnjaci, historičari umjetnosti ili konzervatori. U skladu sa specifičnim potrebama, moguće je dodatno angažovati stručnjake iz specifične oblasti. Radi optimizacije procesa, ali i ekonomičnosti, muzeji u Sarajevu mogu delegirati, ukoliko unutar svojih kapaciteta imaju, stručnjake određenog profila za članove Radne grupe za urbanu održivost.</p>					<p>Sinergijski efekti unapređenja urbane održivosti na područjima oko muzejskih prostora.</p>	

Potrebno je organizovati inicijalni sastanak sa relevantnim akterima iz muzeja u Sarajevu, od kojih bi se tražilo uključivanje u aktivnosti, te eventualno delegiranje stručnog kadra.

Radna grupa ima zadatak sagledati svaku instituciju, njene prostorne mogućnosti i iskazane potrebe, kako institucija tako i javnosti, te dati niz preporuka u vidu plana aktivnosti koji će dalje rukovodstvo implementirati. Preporuke Radne grupe nisu obavezujuće za svaku pojedinačnu instituciju, već su stručna pomoć u implementaciji aktivnosti urbane održivosti.

Radna grupa ima neparan broj članova i predsjednika Radne grupe.

1.2.	Uključivanje javnosti u kreiranje muzejskih sadržaja i aktivnosti	Programi i sadržaji koji odgovaraju potrebama građana	Kulturne institucije	Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo, općine	Dugoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Kako bi muzeji ponudili sadržaje koji odgovaraju potrebama i željama posjetitelja i građana, potrebno je uključiti javnost u kreiranje i odlučivanje o sadržajima. Muzeji se mogu odlučiti o formi uključivanja javnosti, što može biti:</p> <ul style="list-style-type: none"> -online upitnici pozicionirani na komunikacijskim kanalima institucije -tematske radionice -dani otvorenih vrata <p>Navedeni kanali komunikacije mogu biti i kanali za pokretanje inicijativa. Potrebno je formirati jedinstvenu web platformu za sve planirane muzejske sadržaje i objediniti inicijative i potrebe javnosti, a sve u cilju boljeg konačnog rješenja i veće ponude.</p>					Sadržaji i aktivnosti koji su rezultat uključivanja javnosti	
1.3.	Uspostava i umrežavanje formalnih partnerstava za kulturno-turističke atrakcije i apliciranje na EU fondove	Lanac vrijednosti u oblasti kulturnih i kreativnih industrija	Kulturne institucije	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo, Muzeji, kulturne institucije, Univerzitet u Sarajevu, regionalni i transnacionalne institucije kulture	Srednjoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva

Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>S ciljem unapređenja sadržaja i usluga, akteri kulturnih i kreativnih industrija sklapaju strateška partnerstva. Imajući u vidu različite oblike finansiranja pojedinih institucija, različitih nivoa nadležnosti, uspostava partnerstava jedan je od mehanizama kojima se mogu unaprijediti i uvesti sadržaji, ali i otvoriti mogućnosti kreiranja zajedničkih aktivnosti koje mogu doprinijeti boljoj turističkoj ponudi Grada Sarajeva. Muzejske institucije partnerstva mogu ostvariti na regionalnoj i transnacionalnoj razini.</p>					<p>Uključivanje institucija u lanac vrijednosti kulturnih i kreativnih industrija.</p>	
1.4.	Povezivanje predškolskih i školskih institucija sa muzejima	Programi za škole, predškolske ustanove i univerzitet	Kulturne institucije	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, JU Djeca Sarajeva, Ministarstvo obrazovanja Kantona Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu	Dugoročna aktivnost	-budžetska sredstva kulturne ustanove -budžetska sredstva Ministarstva obrazovanja Kantona Sarajevo
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>S ciljem da se aktivnosti i programi muzeja prošire i „kreiraju“ redovni posjetitelji muzejskih prostora, potrebno je napraviti sadržaje koji će povezati edukativne institucije, poput škola, vrtića i univerziteta sa muzejima. Tradicionalno, u sklopu nastavnih aktivnosti, muzeje posjećuju obrazovne institucije, ali posjete su bez sadržaja prilagođenih isključivo njima. Veliku prednost imaju okolni vanjski prostori u kojima muzejske aktivnosti mogu biti prenesene, ali i pružiti mogućnost organizacije sadržaja za edukaciju. Svaka institucija, u skladu sa svojim mogućnostima, može kreirati sadržaje za djecu:</p>					<p>„Kreiranje“ stalnih posjetitelja; Sadržaji koji mogu biti izvorom prihoda</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - predškolskog uzrasta - školsku djecu - srednjoškolce - studente <p>Prilikom kreiranja sadržaja voditi se principima inovativnosti, kreativnosti i ekonomičnosti.</p>	
---	--

Cilj 2 Energijska efikasnost, upravljanje otpadom i povezivanje na pametnim/smart platformama						
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
2.1.	Implementacija mjera energijske efikasnosti	Energijski obnovljeni objekti, uvedena pametna rasvjeta	Kulturne institucije	Grad Sarajevo, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog planiranja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, općine Kantona Sarajevo, Fond za zaštitu okoliša FBiH	Dugoročna aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet Grad Sarajevo - Budžet Kantona Sarajevo - Budžeti općina Kantona Sarajevo - Fond za zaštitu okoliša FBiH - Međunarodne organizacije (npr. UNDP)

Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Muzejski objekti u Sarajevu građeni su u vremenu kada se o energijskoj efikasnosti nedovoljno vodilo računa. Objekti su energetske rastrošni. Na objektima muzeja potrebna je energetska obnova koja može, u zavisnosti od specifičnosti objekta, podrazumijevati implementaciju građevinsko-zanatskih radova na obnovi vanjskih ovojnica (fasada), implementaciju mašinskih mjera u vidu zamjene i optimizacije sistema grijanja i hlađenja, zamjenu energenta ili priključak na sistem daljinskog grijanja. Energetska obnova objekata može značajno reducirati troškove. Objekti, prije energetske obnove, trebaju napraviti detaljan energetska audit kojim će se ustanoviti postojeće stanje i stvarne energetske potrebe, te dati preporuke za optimizaciju potrošnje.</p> <p>Pametna niskoenergetska rasvjeta je realna potreba muzejskih unutrašnjih i vanjskih prostora. Uvođenjem pametne rasvjete vanjski muzejski prostori postaju prepoznatljivi reperi grada.</p> <p>Muzejski prostori, implementirajući mjere energetske efikasnosti koje između ostalog podrazumijevaju i pametnu rasvjetu radi dugoročnih efekata na optimizaciju upotrebe energije, potrebno je da vode i redovno ažuriraju podatke o energetske potrošnji objekata. Pametne platforme mogu biti odličan alat za buduće aktivnosti planiranja ali i transparentno upravljanje troškovima.</p>					Energetske obnovljeni muzejski objekti sa optimalnom upotrebom energenata; uvođenje Sistema pametne rasvjete, te integralno praćenje svih resursnih parametara putem Sistema pametnih platformi	
2.2.	Pametno/smart upravljanje energijom i resursima	Optimalno korištenje energije	Kulturne institucije	Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo	Srednjoročna aktivnost	Potrebno je obezbijediti i definisati stavke u budžetu institucija za edukaciju kadra (jedne ili dvije osobe)
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Kako bi muzeji dugoročno radili na smanjenju i optimalnom utrošku energije, potrebno je edukovati kadar institucija za prikupljanje, analizu i ažuriranje podataka – energetska menadžer. Muzejske institucije se potiču da kreiraju programe i sadržaje smanjenja</p>					Smanjenje operativnih troškova muzeja.	

upotrebe energije (npr. kreiranje sadržaja u optimalnim vremenskim okvirima), što ima za cilj optimalnu upotrebu energenata i resursa.						
2.3.	Uključivanje na pametne (smart) platforme	Monitoring, evaluacija i planiranje resursa i aktivnosti	Grad Sarajevo	Kulturne institucije	Srednjoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Muzejske institucije s ciljem praćenja, analize, evaluacije i budućeg planiranja resursa, uključuju se na pametne/smart platforme. Podatke o potrošnji svojih resursa prikazuju i dijele sa drugim korisnicima. Smart platforme pružaju informacije gradskim planerima i donosiocima odluka o stanju u prostoru, potrebama obezbjeđenja infrastrukture, kvaliteti zraka, karbonskom otisku, uticaju na okoliš.</p> <p>Pristup pametnim platformama omogućit će muzejima online prodaju karata, promociju kupovine grupnih, mjesečnih ili tematskih karata ili mogućnost povezivanja različitih usluga, poput pogodnosti uz kupovinu ulaznica kao što je parkiranje ili popust na komercijalne sadržaje i sl.</p>					Smanjenje uticaja na okoliš, primjer dobre prakse za planiranje gradskih prostora.	
2.4.	Odgovorno upravljanje otpadom	Recikliranje otpada	Kulturne institucije	KJKP RAD, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo	Srednjoročna aktivnost	

Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Kako bi se smanjila količina otpada koji se proizvode prilikom aktivnosti u muzejskim institucijama, potrebno je voditi odgovorno i održivo upravljanje otpadom. Prema tipu ambalaže, potrebno je opremiti vanjske i unutrašnje prostore opremom za prikupljanje otpada (staklo, papir, plastika, metal i drugi komunalni otpad). Institucije koje imaju ozelenjene vanjske prostore, otpad organskog porijekla mogu kompostirati (odlagati u posebne prostore s ciljem dobivanja gnojiva) i reducirati količinu otpadnog materijala. Recikliranje i odgovorno upravljanje otpadom je primjer dobre prakse koji institucije mogu iskoristi za promociju. Muzejske institucije trebaju unaprijediti procedure prikupljanja otpada i unaprijediti partnerstvo sa pružaocem komunalne usluge. Osoblje zaduženo za održavanje vegetacije potrebno je educirati o prednostima kompostiranja i načina za provođenje istog.</p>					<p>Smanjenje uticaja na okoliš, smanjenje troškova održavanja vanjskih prostora, uvođenje principa cirkularne ekonomije.</p>	
2.5.	Uvođenje Eko&Bio&Green procedura i principa	Upotreba ekološki prihvatljive ambalaže	Kulturne institucije	Radna grupa za urbanu održivost, Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo, lokalne zajednice	Kratkoročna aktivnost	Za ovu aktivnost nisu potrebna posebna sredstva
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Muzejske institucije unutar svojih procedura i radnih procesa trebaju da donesu odluku da primjenjuju principe eko-bio-zelena. Sve komercijalne ugostiteljske sadržaje potrebno je optimizirati, ukoliko postoje, a prilikom uvođenja novih, obavezno je primijeniti ekološke principe, kao što su upotreba ekološki prihvatljive ambalaže, korištenje ekološki prihvatljivih i za okoliš neškodljivih sredstava za održavanje higijene. Potrebno je zabraniti pušenje i aktivno promovisati štetne uticaje na zdravlje. Kod ugostiteljskih sadržaja, potrebno je dati prednost hrani i pićima od lokalnih proizvođača, pripremljenih i uzgojenih organskim putem. Po mogućnosti, potrebno je minimizirati upotrebu gaziranih i zaslađenih pića.</p>					<p>Smanjenje uticaja na okoliš, promocija zdravih životnih stilova</p>	

S ciljem reduciranja plastične ambalaže, te promoviranja kvalitete sarajevske vode, umjesto flaširane vode, ponuditi opciju služenja vode iz slavine.	
---	--

Cilj 3 Vanjski prostori – novi muzejski sadržaji						
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
3.1.	Planiranje sadržaja otvorenih površina oko muzeja	Održivi dizajn otvorenih površina	Radna grupa za urbanu održivost	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo	Srednjoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Formirana radna grupa za urbanu održivost analizira, po zahtjevu muzejske institucije, vanjske prostore i trenutne sadržaje muzejskih objekata i predlaže moguća rješenja uređenja i nove sadržaje, te viđenje tog prostora u budućnosti. Sadržaji koji se uvode u prostor mogu imati snažan uticaj na dodirne cjeline šire okoline muzeja. Kada su tretirani prostori pod određenim oblikom zaštite, potrebno se obratiti nadležnoj instituciji za instrukcije o mogućnostima intervencija.</p> <p>Budući izgledi vanjskih prostora sa sadržajima trebaju se dati na uvid javnosti.</p> <p>Ukoliko sama predložena intervencija nadilazi kapacitete radne grupe, daje se preporuka za angažman stručnog kadra za dizajn i projektovanje vanjskog uređenja.</p>					<p>Novi sadržaji i kvalitet u prostoru, novi turistički potencijali i sadržaji</p>	

3.2.	Uvođenje komercijalnih sadržaja u i oko muzeja	Ugostiteljski sadržaji, suvenirnice, izdavačka djelatnost	Kulturne institucije	Radna grupa za urbanu održivost	Srednjoročna aktivnost	
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>U skladu sa mogućnostima vanjskih prostora oko muzejskih objekata i prostornim mogućnostima objekata, planirati uvođenje komercijalnih sadržaja koji doprinose ekonomskoj održivosti institucija i boljoj turističkoj ponudi Grada Sarajeva. Komercijalni sadržaji mogu biti :</p> <p>Ugostiteljski: kafe, restoran, vinski podrum, smještajni kapaciteti Trgovački: suvenirnica, galerija, prodavnica lokalnih proizvoda Iznajmljivanje prostora: za sastanke, seminare, svečane događaje Svi komercijalni sadržaji trebaju se voditi ekološkim principima, principima ekonomičnosti, funkcionalnosti i održivosti.</p>					Ekonomska održivost institucije, bolja turistička ponuda Grada	
3.3.	Opremanje vanjskih otvorenih prostora muzeja	Nabavka opreme i mobilijara	Kulturne institucije		Kratkoročna aktivnost	-budžetska sredstva nadležnog nivoa vlasti
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>U skladu sa dizajnom uređenja vanjskih prostora, muzejske institucije rade na nabavci opreme i mobilijara za uređenje. U ovisnosti o stepenu intervenisanja u prostoru, radovi mogu obuhvatiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - radove na uređenju staza, popločanju, odvodnji oborinskih voda - nabavka namještaja za odmor i relaksaciju (klupe, stolovi, fontane, vanjske česme) 					Opremljeni vanjski prostori oko muzeja	

<ul style="list-style-type: none"> - nabavka materijala i opreme za natkrivene prostore (šadrvani, tende, svjetlarnici) - nabavka vanjske komercijalne opreme (foto okviri), - oprema i mobilijar namijenjen djeci i igri - mape sa informacijama, edukativne karte 						
3.4.	Planiranje i uređenje zelenih površina i vegetacije	Urbana zelena rješenja	Radna grupa za urbanu održivost		Kratkoročna aktivnost	
Opis aktivnosti				Očekivane prednosti		
<p>U skladu sa prostornim mogućnostima vanjskih površina muzeja, planirati održiva zelena rješenja. Voditi računa o postojećim autohtonim biljnim vrstama, te iste konzervirati i njihovu važnost i ulogu naglasiti putem edukativnih mapa. Prilikom uređenja vanjskih muzejskih površina, voditi računa da se primjenjuju zelena rješenja, npr. u slučaju potrebe stvaranja sjene i hlada planirati stabla i rastinje bogatih krošnji i listova, u slučaju manjka prostora u horizontalnom smislu planirati vertikalna rješenja poput zelenih zidova. Zelena rješenja u vanjskim prostorima mogu imati prednost prilikom kreiranja sadržaja za edukaciju.</p>				<p>Povećanje zelenih površina u gradu, smanjenje zagađenja zraka, promocija boravka na otvorenom i zdravih životnih stilova.</p>		

Cilj 4 Održiva urbana mobilnost, pristupačnost i sigurnost						
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
4.1.	Implementacija ekološki prihvatljive održive urbane mobilnosti	Infrastruktura za parkiranje i punjenje (bicikla, električna vozila, solarni punjači)	Grad Sarajevo	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH Državno ministarstvo	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa, Fond za zaštitu okoliša FBiH
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Kako bi muzeji osigurali bolju pristupačnost posjetitelja, ali i doprinijeli smanjenju uticaja na okoliš, u skladu sa svojim prostornim mogućnostima planiraju i implementiraju opremu i sadržaje koji su ekološki prihvatljivi. U vanjskim prostorima oko muzeja uvodi se oprema za parkiranje bicikala, električnih romobila. Uvodi se infrastruktura za punjenje električnih uređaja sa pogonom na solarne panele. Vršiti se instalacija punionica za električna vozila.</p> <p>Muzejske institucije mogu sarađivati i sa lokalnim partnerima koji nude različite usluge urbane mobilnosti i na taj način uvoditi i nove sadržaje i ponude u prostor muzeja.</p>					Bolja pristupačnost, smanjenje uticaja na kvalitet zraka	

2.	Promocija koncepta pješačenja	Programi pristupa za pješake				
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
<p>Muzejske institucije putem svojih komunikacijskih kanala omogućuju lokacijske informacije, povezanost muzejskih lokacija sredstvima javnog saobraćaja, te udaljenost od referentnih mjesta (npr. udaljenost od glavne gradske šetnice). Muzejske institucije kreiraju programe kojima se potiče na pješačenje. Programi mogu obuhvatati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pješačke turističke rute sa istaknutim gradskim znamenitostima, - pješačke rute za unapređenje zdravlja (sa podacima o prednostima za zdravlje – broj koraka, kalorija i sl.) - pješačke rute prilagođene djeci i omladini, i - pješačke rute za osobe sa invaliditetom ili osobe umanjениh tjelesnih sposobnosti. <p>Promovisanjem pješačenja, muzeji značajno doprinose smanjenju zagađenja zraka u Gradu Sarajevu i uključuju se u turističke lance vrijednosti.</p>					<p>Bolja turistička ponuda, bolja pristupačnost i vidljivost muzeja</p>	

4.3.	Omogućavanje pristupa i korištenja muzeja i muzejskih sadržaja osobama sa invaliditetom	Nabavka opreme i uklanjanje barijera za osobe sa invaliditetom				
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
S ciljem omogućavanja pristupa i kreiranja sadržaja za osobe sa umanjnim tjelesnim sposobnostima ili osobe sa invaliditetom, potrebno je nabaviti odgovarajuću prilagođenu opremu i otkloniti prostorne barijere.					Inkluzija ranjivih kategorija društva	
4.4.	Nabavka opreme i uspostava protokola za osiguravanje sigurnosti					
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
Kako bi prostori, vanjski i unutarnji, obezbijedili maksimalnu sigurnost za posjetitelje, potrebno je da muzejske institucije optimiziraju sigurnosne protokole i nabave potrebnu opremu. S ciljem smanjenja ranjivosti i uticaja na rad, muzejske institucije trebaju raditi na epidemiološkim protokolima čijom implementacijom se mogu reducirati zatvaranja ili restrikcije u radu. Davanje brzog odgovora u slučaju opasnosti doprinosi neometanom radu i funkcionisanju.					Sigurnost za građane i posjetitelje, sigurna i odgovorna turistička destinacija	

Cilj 5						
Edukacija i promocija						
	Aktivnost	Rezultati	Nosilac	Partnerstvo	Vremenski okvir	Izvor finansiranja
5.1.	Jačanje ljudskih kapaciteta kulturnih institucija	Edukacija osoblja	Grad Sarajevo	Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Federalno ministarstvo kulture i sporta FBiH, Državno ministarstvo	Dugoročna aktivnost	Budžetska sredstva Grada Sarajeva ili nadležnog Ministarstva Kantona Sarajevo ili entitetskog i državnog nivoa
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
Napraviti analizu potreba jačanja ljudskih kapaciteta kulturnih institucija. Kreirati programe za edukaciju i jačanje ljudskih kapaciteta.					Povećana posjećenost kulturnih institucija. Povećan kvalitet ponude kulturnih institucija.	
5.2.	Razvoj novih kurikuluma za razvoj i interpretaciju novih sadržaja kulturnih i kreativnih industrija	Ojačani kapaciteti institucija	Ministarstvo		Kratkoročno, kontinuirano	

Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
Razviti nove kurikulume za podsticanje razvoja i interpretacije novih sadržaja kulturnih institucija.					Osmišljeni i pilot testirani kurikulumi za pružanje kvalitetne usluge posjetiteljima i prilagođeni potrebama djelatnika u institucijama za kulturu, te kreativnim i kulturnim industrijama.	
5.3.	Promocija formalnih partnerstava za kulturno-turističke atrakcije					
Opis aktivnosti					Očekivane prednosti	
Kreirati formalna partnerstva sa javnim i privatnim kompanijama, javnim institucijama, akademijom, udruženjima, i sl.					Povećana vidljivost i posjećenost kulturnih institucija. Povećan kvalitet ponude kulturnih institucija.	